

KÄSITTEET SOTILASKIELESSÄ

Suomen kielen sanoilla saattaa sotilaskielessä olla rinnakkainen merkitys yleisen käytännön kanssa. Esimerkiksi ansa on yleiskielessä ensisijaisesti pyydys, mutta sotilaskielessä sillä on oma määritelmänsä. Sotilaskielen käsitteet on syytä oppia tuntemaan, että sotilaat voisivat ymmärtää toisiaan.

Sotilaskielen käsitteitä ei pidä sekoittaa sotilaslangiin, joka joskus voi olla äkkinäiselle vaikeaa. Esimerkiksi YK-joukoissa termillä ”ei mielellään” saattaa olla jyrkän kieltävä sisältö, jonka sisäpiiri ymmärtää.

Silloin kun kyse on sotilaallisesta toiminnasta, käytetään mahdollisimman täsmällistä ja ymmärrettävää kieltä. **Käytä sellaista kieltä, joka ymmärretään oikein. Jos et ymmärrä, olet velvollinen kysymään.**

Aliupseeri

Aliupseerin sotilasarvoon ylennetyt varusmiehet reserviläiset sekä upseerioppilaat ja upseerikokelaat.

Alokas

Aloitteleva sotilas, joka ei ole tehnyt sotilasvalaa tai antanut juhlallista vakuutusta.

Ampumatarvike

Yhteiskäsite ammuksille, sytyttimille, panoksille, hylsyille ja nalleille. Käytetään myös käsitettä ampumatarvike-elementti.

Ansa

Ansa tarkoittaa mitä tahansa välinettä tai materiaalia, joka on suunniteltu, rakennettu tai muunnettu vahingoittamaan, haavoittamaan tai tappamaan. Ansa toimii odottamatta, kun henkilö koskee, liikuttaa tai lähestyy vaarattomalta näyttävää kohdetta tai suorittaa ilmeisesti turvallisen toimenpiteen.

Aselajikoulu

Sotilasopetuslaitos, joka on erikoistunut määrätyn aselajin asioiden tutkimukseen ja opetukseen. Yleensä aselajikouluissa on korkeakouluosasto, joka antaa opetusta Maanpuolustuskorkeakoulun ohjaamana ja perusyksikkö, joka antaa varusmieskoulutusta sekä tutkimusosasto. Toimialakoulut, kuten Urheilukoulu rinnastetaan aselajikouluihin.

Asehuolto

Asehuolto on asemateriaalin täydennystä, kunnossapitoa ja evakuointia. Ohjusten ampuma-, huolto-, koulutus- ja testauslaitteet kuuluvat asehuollon piiriin.

Biologiset taisteluaineet

Eriasteisia helposti leviäviä ihmis-, eläin- ja kasvitautien aiheuttajia, joiden vaikutukset pohjautuvat lisääntymiseen kohdeorganismeissa. Biologiset taisteluaineet voivat olla viruksia, bakteereita, riketsioita, sieniä tai alkueläimiä sekä niiden tuottamia tai niiden kaltaisia teollisesti valmistettuja myrkkyyjä.

Elektroninen sodankäynti (ELSO, engl. **Electronic Warfare, EW) on**

sähkömagneettista säteilyä käyttävien tai lähettävien järjestelmien tiedustelua ja valvontaa ja niihin vaikuttamista sekä suojautumista näiden järjestelmien vaikutuksilta. Elektroninen sodankäynti jakautuu elektroniseen tukeen, elektroniseen vaikuttamiseen sekä elektroniseen suojautumiseen.

Elintarvikehygieniä

Toimenpiteet, joilla pyritään estämään elintarvikkeiden pilaantumisesta tai saastumisesta aiheutuvat terveydelliset vaarat sekä tähän liittyvä valvonta.

Epäsuora-ammunta

Ammunta, jossa aseelle määritetään kohteen ja aseiden keskinäisen sijainnin sekä muiden tietojen avulla ampuma-arvot; sivu- ja korotuskulma.

Erikoisjoukot

Monipuolisiin ja tavanomaisista sotilasoperaatioista poikkeaviin tehtäviin tarkoitettuja ja niitä varten koulutettuja sekä varustettuja joukkoja, jotka toimivat yleensä pienryhminä.

Erikoisjääkärijoukot

Erikoisjääkärijoukot ovat tärkeiden kohteiden ja toimintojen suojaamiseen, vihollisen keskeisten sotilaskohteiden tuhoamiseen, vaativiin tiedustelutehtäviin ja taisteluun vihollisen erikoisjoukkoja vastaan tarkoitettuja erikoiskoulutettuja joukkoja. Niiden toiminnalle on tyypillistä korkea toimintavalmius, itsenäinen pienryhmätoiminta ja kyky toimia vaikeissa olosuhteissa.

Erikoisupseerit

Puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen sotilasinsinöörin, -lääkärin, -eläinlääkärin, -kapellimestarin, -tekniikan ja taloudenhoitajan tehtävissä palvelevat sotilaat sekä erikoisupseerit reservissä.

Erilliskäsky

Käsky, joka annetaan vain sille tai niille johtajille, joita kyseinen tehtävä koskee.

Esikunta

Komentajan ja päällikön avuksi johtamistoiminnan eri alojen hoitamiseksi asetettu henkilöstö, esimerkiksi prikaatin esikunta.

Esikäsky

Toiminnan nopeuttamiseksi annettava varsinaista käskyä edeltävä käsky, joka sisältää valmistautumistehtävän.

Esipuhdistus

Jokaisessa joukossa välittömästi saastumisen tapahduttua tai sitä epäiltäessä aloitettavaa henkilöstön ja materiaalin puhdistustoimintaa, joka saastealueella toimittaessa on usein pakko toistaa.

Esteet

Maaston estearvoa lisäävät rakenteet, jotka hidastavat tai kanavoivat vihollisen liikettä. Esteet rakennetaan yleensä piikkilangasta tai kaivamalla. Esteinä voidaan käyttää erilaista kalustoa tai muuten aikaansaatuja rakenteita.

Etulinja

Maasto, jossa omat joukot ovat taistelukosketuksessa vihollisen kanssa tai taso, jonka etupuolella vihollisen yllättävä kohtaaminen on mahdollinen.

H-hetki

Hyökkäyshetki.

Hajuttaminen

Joukon ryhmittäminen laajalle alueelle siten, että suojautumisenäkökohdat otetaan huomioon tehtävän suorittamista vaarantamatta.

Hajonta

Hajonta syntyy satunnaisten virheiden vaikutuksesta, hajontakuvion muoto ja mitat ilmoittavat sen, millainen on suorituksen hajonta.

Harhauttaminen

Harhauttamisen tarkoituksena on antaa viholliselle väärä käsitys omasta toiminnasta ja kohdistaa vihollisen toiminta oman toiminnan kannalta toisarvoisille alueille.

Havainto

Tulen osuvuuteen liittyvä käsite, jolla ilmaistaan iskemien paikka maalin suhteen esimerkiksi vasen 50, edessä 100.

Heittomarssi

Marssin suorittaminen siten, että joukon osa kerrallaan kuljetetaan esimerkiksi autoilla toisten jatkaessa marssiaan.

Henkilökohtainen ase

Sotilaan taisteluväriin kuuluva henkilökohtainen käsiase, esimerkiksi rynnäkkökivääri, konekivääri, tarkkuuskivääri tai pistooli.

Henkilökohtainen hygienia

Yksilöön itseensä kohdistuva puhtaanapito terveydellisten vaarojen torjumiseksi.

Huolto

Henkilöstön hoitoa sekä materiaalin hankintaa, varastointia, kunnossapitoa, täydennystä, evakuointia ja niihin liittyviä kuljetuksia joukkojen taistelukelpoisuuden ylläpitämiseksi.

Hyökkäyshetki, H-hetki

Joukon johtajan määräämä hetki, jolloin iskuporras aloittaa tunkeutumisen vihollisen ryhmytykseen.

Ilmavaroitus

Ilmavaroitus on ennakoilmoitus aluetta uhkaavasta ilmavaarasta.

Iskuosasto

Rajuun, lyhytaikaiseen ja ennakolta valmisteltuun hyökkäykseen määrätty tehtävämukaisesti kokoonpantu ja varustettu joukko.

Jalkaväki

Pääosin moottoroiduista kivääri-, panssarintorjunta- ja kranaatinheitinyksi-köistä, panssaroiduista panssarijääkäriyksiköistä ja sissitoiminnan menetelmin taistelevista erillisyyksiköistä koostuva maavoimien pääaselaji, joka muodostaa sodan ajan puolustusvoimien rungon. Suomessa jalkaväkeen kuuluvat lisäksi panssarijoukot ja ratsuväki.

Joukko-osasto

Useamman joukkoyksikön tai perusyksikön käsittävä sotajaotuksen mukainen hallintokokonaisuus, joka välittömästi kuuluu yhtymän tai sitä korkeamman johdon alaisuuteen; prikaati, rykmentti, erillinen pataljoona tai erillinen patteristo jne.

Joukkosidontapaikka

Lääkärin johtama yleensä joukkoyksikön lääkintäjoukkueen (-ryhmän) perustama huoltopaikka (lyh. JSp)

Joukkotuotanto

Puolustusvoimien sodan ajan joukkojen muodostamiseen tähtäävät ja rauhan aikana toteutettavat valinta-, koulutus-, varustamis- ja henkilöstön sijoittamistoimenpiteet. Joukkotuotannossa joukot muodostetaan tulevaan sodan ajan kokoonpanoonsa ja koulutetaan siinä.

Joukkoyksikkö

Yleensä samaa aselajia olevan, komentajan, esikunnan ja perusyksikköjä sisältävä kokonaisuuden yleisnimitys. Esimerkiksi pataljoona, patteristo.

Kansainvälinen valmiusjoukko

Sitoumuksen tehneestä henkilöstöstä koostuva PorJPr:n osa, joka on tarkoitettu vaativiin kansainvälisiin kriisinhallintatehtäviin.

Kemialliset taisteluaineet

Kiinteitä, nestemäisiä tai kaasumaisia ja myös aerosolimuodossa esiintyviä myrkyllisiä yhdisteitä, joita käytetään sotatoimissa aiheuttamaan kuolemaa, vammoja tai ohimeneviä häiriöitä ihmisten, eläinten tai kasvien elintoiminnoissa.

Kenttälinoittaminen

Joukon tehtävään ja toimintaan perustuvaa tai rakentajajoukkojen suorittamaa linnoittamista. Kenttälinoittamisen I asteessa hankitaan suoja sirpaleita vastaan. Kenttälinoittamisen II asteessa saadaan suoja vähintään kranaattien pintaräjähdyksiltä.

Kenttälääkintä

Puolustusvoimien vastuualueella tapahtuva sairaala- ja terveydenhoito, pl. kenttähygieniä.

Kenttävarustus

Kaikkien niiden henkilökohtaisen varusteiden kokonaisuus, jota yksittäinen sotilas tarvitsee selviytyäkseen kaikissa olosuhteissa.

Kertasinko

Kertakäyttöinen, rekyylitön, rakettiperiaatteella toimiva, valmiiksi ladattu panssarintorjunta-ase.

Kevyt konekivääri

Automaattinen sarjatulta ampuva, vyö- ja/tai lipassyötteen alle 10 mm konetuliase.

Kivääriskranaatti

Kivääriskaliiberisen käsiaseen piipun suusta laukaistava kranaatti tai erikoisammus.

Kosketus

Tuntuma viholliseen. Taistelukosketuksessa tulitetaan tai voidaan tulittaa vihollista ja säilytetään kosketus taistelua käyden. Tiedustelukosketuksessa säilytetään viholliseen sellainen (näkö)yhteys, että sen toimet voidaan havaita. Kosketus menetetään, kun vihollisen toiminnasta ei voida saada välitöntä tietoa.

Koukkaus

Saartaen usein tiettömän maaston kautta vihollisen sivustaan tai selustaan suunnattu hyökkäys vihollisen yhteyksien katkaisemiseksi ja sen tuhoamiseksi yhdessä rintaman suunnassa hyökkäävien joukkojen kanssa.

Kranaatti

Ammus, jonka vaikutus joko kokonaan tai osaksi perustuu ammustäytteen räjähdykseen.

Lamauttaminen

Lamauttamisella tarkoitetaan joukon toiminnan estämistä määräajaksi tai sen saattamista kyseisen taisteluvaiheen tai ainakin usean tunnin ajaksi toimintakyvyttömäksi. Lamauttaminen edellyttää yleensä vähintään 20 % henkilöstötappioiden tuottamista kyseiselle joukolle lyhyenä ajanjaksona.

Luoti

Pienikaliiperisen aseiden ammus tai iskuenergialtaan vaikuttava suurempi-kaliiperisen ammuksen luotimainen osa.

Lyöminen

Vihollisen saattamista useiksi vuorokausiksi kyvyttömäksi jatkamaan aikaisempaa toimintaansa tai taistelua.

Lähtökynnys

Maastonkohta tai maastolinja, joka joukon alkupään (erikseen käskettäessä jälkipään) on liikkeelle lähtiessään sivutettava määräaika.

Lähtövalmius

Johtajan joukolle käskemä aika, jonka kuluttua lähtökäskyn saapumisen jälkeen joukon on voitava lähteä liikkeelle.

Maali

Kohde, johon vaikutetaan tulella.

Maalialue

Alue, johon asetettuja maaleja saadaan ampumarjoituksessa tai sen määrättyssä vaiheessa ampua.

Maanpuolustus

Valtakunnan itsenäisyyden ja alueellisen koskemattomuuden turvaamiseksi sekä laillisen oikeusjärjestyksen säilyttämiseksi tehtävät sotilaalliset, taloudelliset, hallinnolliset sekä väestönsuojeluun ja tiedotustoimintaan liittyvät toimenpiteet. Maanpuolustus on puolustuspolitiikan täytäntöönpanoa kansallisella tasolla.

Maanpuolustusalue

Itsenäisiin sotatoimiin kykenevä, useita sotilasläänejä ja mahdollisesti armeijakuntia käsittävä ja eri puolustushaarojen toimenpiteitä koordinoiva ylijohdon alueellinen johtoporras.

Maastouttaminen

Toimenpiteet, joiden tarkoituksena on vaikeuttaa kohteiden havaitsemista, tunnistamista ja paikantamista sekä tarkan maalipisteen valintaa. Maastouttamiseen kuuluvat maaston hyväksikäyttö, muotouttaminen ja naamiointi.

Maanpuolustuskorkeakoulu

Sotilasalan tiedekorkeakoulu (yliopisto), jossa tutkitaan ja opiskellaan sotatieteitä. Maanpuolustuskorkeakoulussa voidaan suorittaa reserviupseerin jatkotutkinto, sotatieteiden kandidaatin tutkinto sekä sotatieteiden maisterin tutkinto. Jatkotutkintoina suoritetaan yleisesikuntaupseerin tutkinto ja sotatieteiden tohtorin tutkinto.

Maasotakoulu

Maavoimien puolustushaarakoulu Lappeenrannassa.

Majoituspotero

Majoituslinnoite, joka rakennetaan kaivamalla maahan kuoppa ja kattamalla se sirpaleilta suojaavalla puu-, maa- ja kivikerroksella. Majoituspotero rakennetaan puoliryhmää tai ryhmää varten.

Marssilepo

Useamman tunnin mittainen pysähdys marssilla joukon huoltoa ja lepoa varten.

Marssiosasto

Yhtenäisessä johdossa marssiva osasto.

Marssitauko

Lyhyehkö marssisuunnitelman mukainen pysähdys marssilla. Marssitauolla suoritetaan pieniä huoltotoimenpiteitä ja tarvittaessa ruokaillaan.

Merisotakoulu

Merivoimien puolustushaarakoulu Helsingissä

Miehistö

Sotamiehet ja matruusit sekä korpraalit ja ylimatruusit.

Miinoite

Miinoite on tarkasti määritetty alue, johon on asennettu räjähdapanoksia ja miinoja.

Miinoitettu alue

Miinoitettu alue on alue, joka on vaarallinen sen vuoksi, että siellä on räjähdapanoksia ja miinoja.

Muonitus

Elintarvikkeiden hankintaan, varastointiin ja jakoon sekä ruoan valmistukseen liittyvien toimenpiteiden kokonaisuus, johon liittyy myös toiminnan valvonta.

Muotouttaminen

Kohteen rakentaminen tai täydentäminen niin, että se muodoltaan sopeutuu ympäristöön.

Murroste

Tielle tai muulle kulku-uralle kaadetuista puista, sorretuista kallioleikkauksista, sorretuista rakennuksista tai rakennetuista tie-esteistä muodostuva kulkueste. Murrosteisiin liittyy aina miinaryhmien ja -esteiden käyttö.

Naamiointi

Toimenpiteet, joiden tarkoituksena on sulauttaa kohde ympäristöön.

Nalli

Ampumatarvike tai sen osa, joka muuttaa laukaisukoneistolla aikaansaadun impulssin toisen nallin, panoksen tai räjäyttimen sytyttäväksi ilmiöksi.

Napalm

Yleisnimitys maaöljytisoleisiin perustuville polttoainetaisteluaineille, joissa nestemäinen polttoaine on erilaisia kemiallisia yhdisteitä käyttäessä sakeutettu hyytelömäiseksi, voimakkaasti palavaksi massaksi.

Ontelokranaatti

Suunnattuun räjähdysvaikutukseen perustuva kranaatti.

Operaatiotaito

Oppi sotatoimen voittamisesta. (pelkistetty)

Opistoupseeri

Opistoupseerin viroissa palvelevat sotilaat ja opistoupseerit reservissä.

Paikallisjoukko

Sotilasalueen joukkoihin kuuluva alueellinen joukko.

Paikallispuolustus

Alueellisen puolustuksen koko valtakunnan kattava osa alueen valvomiseksi, kohteiden itämiseksi tai suojaamiseksi sekä vihollisen kuluttamiseksi ja hidastamiseksi sissitoiminnalla.

Paikanpeittämismenetelmä

Menetelmä, jolla paikkatiedolle luodaan lyhyen ajan kestävä tietoturva. Perusmenetelmänä on koordinaattien korvaaminen numeropeitteistöstä saaduilla peitevastineilla.

Paikantaminen

Pisteen koordinaattien mittaaminen tai määrittäminen.

Panssarintorjunta

Panssarivaunujen tuhoaminen panssarintorjunta-aseilla.

Patruuna

Yhtenä kokonaisuutena ladattava laukaus, jossa ammus tarpeen mukaan sytyttiminen, hylsy, panos ja nalli on liitetty yhdeksi kokonaisuudeksi. Käytetään myös käsitettä patruunalaukaus.

Patruunapesä

Aseen piipun tai putkiontelon osa, johon patruuna asetetaan ladattaessa.

Perustaminen

Perustamisella tarkoitetaan puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen toimia sodan ajan joukkojen aikaansaamiseksi. Näitä toimia ovat esimerkiksi asevelvollisten määrääminen sodan ajan puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen joukkojen kokoonpanojen edellyttämiin tehtäviin sekä muodostettavien joukkojen varustaminen sotavarustuksella.

Perusyksikkö

Pienin hallinnollinen yksikkö; komppania, patteri, lentue, viirikö tai vastaava.

Pidettävä maastonkohta

Ylemmän johtoportaan käskemä maastonkohta tai -alue, josta saa luopua vain käskystä ja joka taistelun päätyttyä on oltava omien joukkojen hallussa.

Piippu

Aseen osa, joka antaa luodille lähtösuunnan. Alle 20 mm aseilla (kivääreillä) on piippu ja sitä suuremmilla putki.

Pikalinnoittaminen

Joukon tehtävään ja toimintaan perustuvaa linnoittamista ja ampuma-alan raivausta omia työkaluja käyttäen. Sillä hankitaan suoja laakatulelta.

Pioneeritoiminta

Kaikkien puolustushaarojen ja aselajien toimenpiteet, joiden tarkoituksena on pioneerivälinein edistää tulen käyttöä ja liikkeen suoritusta, pienentää vihollisen tulen sekä sään vaikutusta ja hidastaa vihollisen liikettä.

Polttotaisteluaaineet

Helposti syttyviä, yleensä korkean palamislämpötilan omaavia aineita, joita käytetään elävän voiman tuhoamiseen, materiaalien ja rakenteiden vaurioittamiseen sekä maaston sytyttämiseen. Polttotaisteluaaineita voidaan käyttää myös taistelukentän valaisuun.

Potero

Taistelijan omin työkaluin tekemä laakatulelta ja mahdollisesti sirpaleilta ja säältä suojaava toimintapaikka.

Puolustushaarat

Suomen puolustusvoimien puolustushaarat ovat maavoimat, merivoimat ja ilmavoimat. Kansainvälisesti puolustushaaroiksi voidaan lukea lisäksi mm merijalkaväki ja strategiset ohjusjoukot.

Puolustushaarakoulu

Puolustushaaran tutkimukseen ja opetukseen erikoistunut koulu, jossa suoritetaan mm sotatieteiden opintoja Maanpuolustuskorkeakoulun ohjaamana. Puolustushaarakouluja ovat Maasotakoulu Lappeenrannassa, Merisotakoulu Helsingissä ja Ilmasotakoulu Kauhavalla.

Putki

Aseen osa, joka antaa ammukselle lähtösuunnan. 20 mm ja sitä suuremmilla aseilla (tykeillä) on putki

Päiväannos

Miehille päivittäin jaettava muonan määrä.

Päätös

Tilanteenarvioinnin lopputulos: ratkaisu mitä teen tehtävän täyttämiseksi.

Raskas kertasinko

Raskas, kertakäyttöinen, rekyylitön, rakettiperiaatteella toimiva, valmiiksi ladattu panssarintorjunta-ase.

Raskas konekivääri

Kiväärin patruunalla toimiva automaattinen sarjatulta ampuva, vyö ja/tai lipassyöttöinen yli 10 mm, mutta alle 20 mm, konetuliase.

Reservi

Joukkojen ne osat, jotka johtaja varaa käyttöönsä voidakseen niillä tarvittaessa ratkaisevasti vaikuttaa taistelun kulkuun.

Reserviupseeri

Henkilö, joka on suorittanut reserviupseerikurssin ja jonka Tasavallan presidentti on ylentänyt upseeriksi. Reserviupseeri voi olla joko reservissä, harjoituksissa tai reserviupseerin määräaikaisessa virassa puolustusvoimissa.

Rihla

Aseen piipun tai putkiontelon muoto-osa, joka antaa ammukselle ratavakuuden vaatiman rotaatioliikkeen.

Ryhmitys

Joukon ja sen osien keskinäinen sijoitus maastossa.

Ryhmäase

Ryhmän käsiaseiden tulen tehoa ja ulottuvuutta täydentävä, ryhmävarustukseen kuuluva ase.

Rynnäkkökivääri

Lyhyttä kivääripatruunaa käyttävä automaattinen kivääricaliiperinen käsiase, jolla voidaan ampua sarja-, purske- tai kertatulta.

Ryömintähauta

Kaivanto, jossa voidaan siirtyä suojassa ryömien tai kontaten linnoitteesta tai pesäkkeestä toiseen.

Räjätin

Sytyttimen tai kranaatin yleensä puristetusta brisantisesta räjähdysaineesta muodostuva osa, joka välittää räjähdysen räjähdysnallista räjähdysainetäyteeseen.

Salaaminen

Salaamisen tarkoituksena on estää vihollista saamasta toimintaansa hyödyttäviä tietoja joukkojemme toiminnasta. Salaamiseen kuuluvat ainakin säteilevien laitteiden käyttörajoitukset, siirtymisten ja muiden toiminnan valmistelujen salaaminen sekä olosuhteiden hyväksikäyttö.

Sidontapaikka

Perusyksikön lääkintäryhmän perustama ensiapu-, suoja- ja kokoamispaikka haavoittuneita varten. Sen yhteydessä tai takana voi toimia sairausajoneuvoasema. Voidaan erottaa tarvittaessa joukkosidontapaikasta määritteellä perusyksikön sidontapaikka.

Sirpaleen vaikutusetäisyys

Pisin etäisyys räjähdyspisteestä, jonka päässä sirpaleen iskuenergia vielä riittää vahingoittamaan maalia.

Sissitoiminta

Vihollisen selustassa tai sen hallussa olevalla alueella käytävää, ennakolta valmisteltua ja yleensä pitkäaikaista, lähinnä hajautettuna tai pieninä osastoina käytävää taistelua, jonka päämääränä on viholliselle tappioita tuottaen kuluttaa, hidastaa ja häiritä sitä sekä sitoa sen joukkoja selustaansa.

Sissisota

Miehitetyssä maassa tai alueella käytävä ja yleensä siviiliväestöön tukeutuva hajautettu sota.

Sodan ajan joukkojen tuottaminen

Niiden toimenpiteiden kokonaisuus, joilla rauhan aikana luodaan operatiivisten vaatimusten mukaiset sotakelpoiset puolustusvoimien sodan ajan joukot. Joukkojen henkilöstön valinta, koulutus ja harjoittelu, varustaminen, sijoittaminen ja ylläpito sekä perustaminen.

Sopimusotilaat

Puolustusvoimiin yleensä harjoittelijoiksi määräaikaiseen virkasuhteeseen palkatut, erikoistehtäviin tai kouluttajiksi sijoitetut sotilaat.

Sotataito

Kyky soveltaa sotatieteitä voitollisesti käytäntöön. Sodankäynnin luonteesta johtuen sotataitoon sisältyy vahva innovatiivinen ja luova elementti

Sotatieteet

Kriisinhallintaan ja maanpuolustukseen sidoksissa olevien tieteenalojen ja niiden sovellusalueiden muodostama kokonaisuus. Suomessa sotatieteisiin luetaan strategia, johtaminen, operaatiotaito ja taktiikka, sotatekniikka, sotilaspedagogiikka, sotilaspsykologia, sotilassosiologia ja sotahistoria. Eri maissa sotatieteistä voidaan eritellä myös huolto, sotalaitosoppi, sotatalous, sotilaslääketiede, sotilasmaantiede ja linnoittamisoppi.

Sotilaskäskyasiat

Sellaiset puolustusvoimia tai niissä palvelevia henkilöitä koskevat asiat, jotka voimassa olevien määräysten mukaan ratkaisee asianomainen esimies sotilaallisen asemansa perusteella.

Sotilasammattihenkilöt

Sotilasammattihenkilön viroissa palvelevat sotilaat.

Sotilaspapit ja –diakonit

Puolustusvoimien kirkollinen henkilöstö.

Sotilasvirkamiehet

Erikoisupseerin virkaan siviilikoulutuksensa perusteella nimitetyt vänrikit sekä miehistöön tai aliupseereihin kuuluvat sotilaat.

Strategia

Oppi sodan voittamisesta. (pelkistetty)

Strateginen isku

Yllättäen, toimintavalmiina olevin joukoin aloitettava sotatoimi, jonka tavoitteena on valtakunnan elintärkeiden kohteiden nopea lamauttaminen ja haltuunotto sekä valtakunnan johdon alistaminen. Varsinaista hyökkäystä edeltää ilmavoimin, tykistöasein, ohjuksin, elektronisen sodankäynnin keinoin ja erikoisjoukoin toteutettava isku tärkeimpiin kohteisiin.

Suluttaminen

Toimet, joilla miinoittamalla, hävittämällä ja murrostamalla pyritään suojaamaan oma toiminta sekä estämään ja hidastamaan vihollisen liikettä ja tuottamaan sille tappioita.

Suojaava osa

Joukot, jotka suojaavat hyökkäyksen lähtöalueen sekä iskevän osan sivustaa ja selustaa.

Suojakolo

Poteron yhteyteen rakennettu katettu tila, joka suojaa taistelijaa sirpaleilta.

Suojakumpare

Poteron viereen sijoitettu maasta, kivistä ja naamiokerroksesta koostuva, taistelijaa luodeilta ja pinnan suunnassa lentäviltä sirpaleilta suojaava rakennelma.

Suojanaamari

Erytisillä suodattimilla tai ilmasäiliöillä varustettua kasvoille asetettavia laitteita, jotka estävät ulkopuolisessa ilmassa olevien epäpuhtauksien ja myrkkujen joutumisen hengityselimiin.

Suojapotero

Potero, johon suojaudutaan tulitukselta muu toiminta keskeyttäen.

Suojavälineet

Suojavälineitä ovat ABC- ja polttoaseen vaikutuksilta suojaavat suojanaamarit, suojapuvut, suojakäsineet ja suojajalkineet sekä suojapeitteet ja suojateltat.

Suojeluhälytys

Suojelutiedustelun antamien perusteiden mukaisesti tapahtuva joukkojen hälyttäminen ja suojautumisen kohottaminen äärimmilleen.

Suojeluvaroitus

Suojelutiedustelun antamien perusteiden mukaisesti tapahtuva joukkojen varoittaminen ja suojautusvalmiuden nopea kohottaminen.

Taistelijan varustus

Taistelu- ja kenttävarustuksesta koostuva kokonaisuus, jonka avulla taistelija selviytyy taistelutehtävissä ja kaikissa taistelukentän olosuhteissa.

Taisteluhauta

Kaivanto, jossa voidaan siirtyä suojassa pystyssä tai kyyryssä linnoitteesta tai pesäkkeestä toiseen ja josta voidaan tarvittaessa taistella. Taisteluhauta voi olla avoin tai katettu.

Taistelukosketus

Kosketuksen säilyttäminen vastassa olevaan viholliseen taistelua käyden.

Taistelusuunnitelma

Suunnitelma taistelutehtävän suorittamista varten; käsittää joukon eri aselajien (puolustushaarojen) toiminnan eri vaiheissa vaihtoehtoinen.

Taistelutekniikka

Pienen osaston (partion, ryhmän) toiminta ja aseiden käyttö taistelun tai sen osan voittamiseksi.

Taistelutunnus

Sana, jota käytetään omien tunnistamiseen taistelussa. Taistelutunnusta käytetään esim. tehtäessä vastahyökkäystä oman joukon toiseen pesäkkeeseen.

Taisteluvälinepaikka

Henkilökohtaisesta aseesta ja suojavälineistä, ampumatarvikkeista sekä erikoisvälineistä koostuva varustekokonaisuus, jonka taistelija tarvitsee selviytyäkseen taistelutehtävässä.

Taisteluvälinepaikka

Taisteluvälinepaikka on komppanian (vast.) taisteluvälineryhmän perustama taisteluvälinehuolto- ja huoltopaikka, jossa toteutetaan perusyksikön taisteluväline-, pioneeri- ja suojelumateriaalihuoltoa.

Takaa-ajo

Hyökkäyksen nopea, keskeytymätön ja häikäilemätön jatkaminen lyödyn tai vetäytymään pakotetun vihollisen tuhoamiseksi.

Taktiikka

Oppi yksittäisen taistelun voittamisesta (pelkistetty).

Taloushuolto

Huoltolaji, jonka tehtävänä on pitää joukot muonituksen, talousveden, vaatetuksen, majoitusvälineiden sekä toimistovälineiden osalta taistelukelpoisina täydentämällä, kunnossapitämällä ja evakuoimalla alan materiaalia.

Talvinaamiointi

Osa välineestä maalataan valkoisiksi kuviointimallien mukaisesti. Maali voi olla poistettavaa.

Tavoite

Maastoalue tai tasa, joka joukon on määrä saavuttaa.

Tehtävä

Johtajan saama tai itselleen asettama täsmennetty toiminnan päämäärä.

Telamiina

Telamiina on ensisijaisesti panssarivaunuja vastaan tarkoitettu, kuormituksesta laukeava räjähdyspainevaikutteinen miina.

Terrorismi

Pelkoa herättävä ja väkivaltaisia keinoja käyttävä sorto tai pakkovalta. Käsite on viime vuosina laajentunut tarkoittamaan sodan kaltaista rikollista toimintaa, jossa hyökätään siviiliväestöä vastaan sodan lakeja kunnioittamatta.

Tiedustelu

Omaan suunnitteluun ja toimintaan vaikuttavien seikkojen erityisesti vihollista ja maastoa koskevien tietojen hankkimista, kokoamista, tulkintaa, arviointia ja tarvitsijoille toimittamista.

Tiedustelija

Sotilas joka hankkii tiedustelutietoja vihollisen hallussa olevalla tai valvomattomalla alueella.

Tilanteenarviointi

Tehtävän suoritukseen vaikuttavien tekijäin erittely ja eri suoritusmahdollisuuksien harkinta.

Toimintaohje

Yleensä pitkähköä ajanjaksoa varten annetut toiminnan suuntaviivat tehtävän täyttämiseksi.

Torjuntamaali

Torjuntasuunnitelmaan kuuluva, taistelusuunnitelman mukainen epäsuoran tulen valmisteltu maali. Torjuntamaaleja ovat kevyet ja raskaat torjuntamaalit.

Toteuttamisvaihtoehto

Toimintamahdollisuus tehtävän täyttämiseksi.

Tukikohta

Yleensä joukkueen johtajan johdossa oleva toisiaan tukevien pesäkkeiden muodostama maastollinen kokonaisuus; myös yleisnimitys ilma- tai merivoimien eriarvoisille tukeutumisaikoihin.

Tuliannos

Tuliannos on ampumatarvikkeiden kulutuksen ja riittävyyden arvioimisessa käytettävä mitta, jonka suuruus vastaa pääaseistuksen ampumatarvikkeiden arvioitua keskimääräistä vuorokausikulutusta perusyhtymän kiivaissa taisteluissa.

Aseen tuliannos on erikseen vahvistettu ampumatarvikemäärä asetta kohden. Joukon tuliannos on sen pääaseistuksen tuliannosten summa.

Tulivalmistelu

Iskevän osan (iskuportaan) hyökkäystä edeltävä ja sitä alkuvaiheessa tukeva suunnitelman mukainen tulen käyttö vihollisen ryhmytykseen, erityisesti murtokohtaan. Tulivalmistelu sidotaan ajallisesti iskuportaan liikkeeseen.

Tuliylläkkö

Ryhmittyneen joukon tehokkaalta etäisyydeltä yllättävästi kohdistama tuli vihollisen tuhoamiseksi.

Tunnussana

Kaksiosainen sana, jota käytetään henkilön tunnistamiseen.

Tunnustelija

Sotilas joka oman joukkonsa edessä liikkumalla suojaa joukkoaan ja hankkii kosketuksen viholliseen.

Tähystyspaikka

Yleensä ennalta valmisteltu paikka, josta voidaan tähystää käskettyjä kohteita.

Täydentävä naamiointi

Perusnaamioinnin täydentäminen naamiovälineillä.

Upseeri

Upseereita ovat upseerin ja reserviupseerin viroissa palvelevat sekä upseerin sotilasarvossa olevat henkilöt reservissä.

Valmiusyhtymä

Puolustusvoimien rauhan ajan joukko-osasto, joka pitää yllä korkeaa valmiutta ja joiden perustamalla joukoilla luodaan yhdessä muiden joukkojen kanssa poliittis-sotilaallisen painostuksen sekä strategisen iskun ennalta ehkäisyn ja torjunnan valtakunnallinen kyky. Maavoimien valmiusyhtymiä ovat Porin Prikaati, Karjalan Prikaati, Kainuun Prikaati ja Panssariprikaati. Merivoimien valmiusyhtymiä ovat Saaristomeren- ja Suomenlahden Meripuolustusalueet. Ilmavoimien valmiusyhtymiä ovat Karjalan-, Satakunnan- ja Lapin Lennostot.

Valtaaminen

Käsketyt alueen tai kohteen ottamista haltuun hyökkäämällä ja sen pitämistä.

Varamiinoite

Joukon omista telamiinoista suojakseen rakentama miinoite, joka yleensä poistetaan joukon siirtyessä toiseen toimintaan.

Varmistin

Aseen tai syyttimen osa tai osakokonaisuus, joka estää niiden ennenaikaisen tai tahattoman toiminnan.

Varmuusetäisyys

Oman tulen kannalta turvallinen etäisyys maalista.

Vastahyökkäys

Vastatoimenpiteenä suoritettava hyökkäys hyökkäävän vihollisen tuhoamiseksi tai pysäyttämiseksi taikka tietyn alueen takaisin valtaamiseksi.

Vesihygienia

Toimenpiteet, joilla pyritään estämään talous- ja peseytymisveden saastumisesta aiheutuvat terveydelliset vaarat sekä tähän liittyvä valvonta.

Viestitoiminta

Sotilaallisten viestijärjestelmien suunnitteluun, rakentamiseen, ylläpitoon ja käyttöön liittyvät toimet. Ne kohdistuvat viestiyhteyksiin, viestiliikenteeseen, tietoturvaluuteen, viestihuoltoon, sähköteknilliseen huoltoon, sähkövoimatoimintaan ja elektroniseen sodankäyntiin.

Välitavoite

Lähtöaseman ja tavoitteen väliltä etenemisen säännöstelemiseksi valittu maastoalue.

Yleisesikuntaupseeri

Henkilö, joka on suorittanut sotilasalan akateemisen jatkotutkinnon eli yleisesikuntaupseerin tutkinnon Maanpuolustuskorkeakoulussa.

Yleisjoukot

Yhtymiä ja yksiköitä, jotka suunnataan tehtäviin tilanteen ja uhan mukaisesti koko valtakunnan alueella.

Ylläkkö

Väijytyspaikasta tai odottamattomasta suunnasta yllättävästi ja häikäilemättömästi suoritettu tulitoiminta tai isku.

LÄHDE:

Sotilaan käsikirja